

9. SINIF TÜRK DILI VE EDEBİYATI DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SINAV PROVASI · PUANLAMA ANAHTARI

Senaryo 3 · Kitapçık A · Sezgi Empati Educational Assessments · www.sanalsinav.com

1. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · kolay

10 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	En hüzünlü kıtanın 1. kıta olduğunu belirtir.	3
a)	Duyguyu gösteren bir dize yazar (“Gidenin ardından bakar kalırım;” ya da “Raylar uzar, içim daralır.” gibi).	3
b)	Yükselişi gidenden / tanıdık birinden mektup gelmesine bağlar.	2
b)	Mektupla özlemin hafiflediğini bir dizeyle (“Okudukça ısınır avuçlarım;” ya da “Yollar kısalır, dünya güzel.”) ilişkilendirerek açıklar.	2

a) Örnek cevap: 1. kıta. “Raylar uzar, içim daralır.” dizesi, giden birinin ardından duyulan hüznü gösteriyor.

b) Örnek cevap: Aylar sonra gidenden bir mektup gelir; tanıdık el yazısı özlemi hafifletir. “Yollar kısalır, dünya güzel.” dizesi, uzaklığın kısalması gibi hissedildiğini ve sevincin arttığını gösterir.

Sık hatalar: En hüzünlü kıtayı grafikte en yüksek nokta sanmak; b maddesinde dize göstermeden genel bir yorum yapmak

2. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yanlış notun “3.-4. dize: söz sanatı yok, gerçek anlatım” olduğunu belirtir.	3
a)	Bu dizelerde söz sanatı bulunduğunu belirterek düzeltir: rüzgârın susması kişileştirme; annenin gülüşüyle rüzgârın susup yaprakların durması abartmadır (birini doğru göstermek yeterlidir).	5
b)	Bu dizelerin annenin gülüşünün etkisini büyütürken ona duyulan sevginin gücünü gösterdiğini açıklar.	5
c)	Duyguyu destekleyen bir dize gösterir (“Ne zaman yorulsam bu şehirde / Seni çağırır bütün sokaklar.” gibi) ve dizeyle duygu arasında bağ kurar.	2

a) Örnek cevap: Yanlış not: “3.-4. dize: söz sanatı yok, gerçek anlatım.” Bu dizelerde rüzgârın susması kişileştirme; annenin gülüşüyle rüzgârın susup yaprakların durduğunu söylemek de abartmadır.

b) Örnek cevap: Annenin gülüşü o kadar güçlüdür ki doğa bile susar; bu, şairin annesine duyduğu sevginin büyüklüğünü gösterir.

c) Örnek cevap: “Ne zaman yorulsam bu şehirde / Seni çağırır bütün sokaklar.” Şair yorulduğunda annesini arar; bu, ona duyduğu sevgiyi ve özlemi gösterir.

Sık hatalar: Doğru notlardan birini (son dize: kişileştirme) yanlış sanmak; b maddesinde yalnız sanatın adını yazmak

3. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Çeşmenin “yorgun bir dede”ye benzetildiğini ve “hatırlar” ile kişileştirildiğini belirtir.	5
a)	Bu anlatımın çeşmeyi köyün geçmişini, kuşakların hatırasını taşıyan yaşlı bir tanık gibi gösterdiğini açıklar.	3
b)	Gençleşmenin yeni kuşağın (çocuğun) gelişyle hayatın / köyün yeniden canlanmasını anlattığını belirtir.	5
b)	Bunu gidenlerin ardından duyulan hüznü (akşam ağlama) karşıtık kurarak şiirin bütünüyle ilişkilendirir.	2

a) Örnek cevap: Çeşme “yorgun bir dede gibi” diyerek bir dedeye benzetilmiş; taşlarının her birini hatırlaması ile kişileştirilmiştir. Böylece çeşme, köyün kuşaklar boyu geçmişini hatırlayan yaşlı bir tanık gibi görünür.

b) Örnek cevap: Çeşme, köyden gidenler için hüznlenir; ama bir çocuk gelince yeniden canlanır. Bu, yeni kuşakla hayatın ve köyün devam ettiğini, hüznün umuda dönüştüğünü anlatır.

Sık hatalar: Kişileştirmeyi yalnız “benzetme” diye adlandırmak; Son dizeleri gerçek anlamıyla (suyun çoğalması) açıklamak

4. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Çocukken benzetmeyi yalnız kırıncı sözlerle karşı bir uyarı olarak anladığını belirtir.	3
a)	Büyüyünce sözün yerinde ve zamanında söylenmesinin de önemli olduğunu, söylenmeyen sözün de bir kayıp olduğunu anladığını açıklar.	5
b)	Sözün inceliğini, söylenecek sözün gerekli olup olmadığını ve zamanında söylenip söylenmediğini gözetmek olarak açıklar.	5
b)	Açıklamasını yazarın kendine sorduğu iki soruya dayandırır.	2

a) Örnek cevap: Çocukken bu sözü yalnız kimseyi kırmamak için bir uyarı sanıyordu. Büyüyünce sözün değerinin yerinde ve zamanında söylenmesinde olduğunu anladı; zamanında söylenmeyen bir teşekkür de hiç atılmamış bir ok gibi hedefine ulaşmaz.

b) Örnek cevap: Sözün inceliği, bir sözü söylemeden önce gerekli olup olmadığını ve zamanının gelip gelmediğini düşündürmektir. Yazar bunu kendine sorduğu “Bu söz gerekli mi, bu söz zamanında mı?” sorularıyla anlatır.

Sık hatalar: İki dönem arasındaki farkı belirtmeyip yalnız atasözünü açıklamak; “İncelik”i yalnız kibar konuşmak diye daraltmak

5. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · orta

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	Yazarın, susmayı bilen sözünün değerli olduğunu / az ve yerinde konuşmanın sözü değerli kıldığını savunduğunu yazar.	6
b)	Suskunluğun geceye, değerli sözün sabaha benzetildiğini belirtir.	3
b)	Sabahın gecedan sonra daha aydınlık ve değerli görünmesi gibi sözün de susmanın ardından daha etkili olduğunu açıklar.	6

a) Örnek cevap: Söz, susmayı bilen birinden çıktığında değer kazanır; az ve yerinde konuşmak sözü güçlü kılar.

b) Örnek cevap: Suskunluk geceye, değerli söz sabaha benzetilmiştir. Gecenin ardından gelen sabah nasıl daha aydınlık görünürse, suskunluğun ardından söylenen söz de öyle daha etkili ve dinlenir olur.

Sık hatalar: Düşünceyi “hiç konuşmamak gerekir” diye aşırı genellemek; Benzetmenin öğelerini belirtip düşünceyle ilişkilendirmemek

6. TDE2.2 · “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
a)	"Zamanı öldürmek"i boş vakit geçirmek, zamanı değerlendirmemek olarak açıklar.	3
a)	Son dizede zamanın şairi "öldürdüğünü", yani geçen zamanın ömrü tükettiğini söyleyerek deyimi tersine çevirdiğini açıklar.	3
a)	Bu tersine çevirmenin ironik bir farkındalık / acı bir uyanış anlamı kattığını belirtir.	2
b)	Saatin kimseyi beklemeyen, sessizce ömrü sayan biri gibi gösterilmesinin zamanın durdurulamazlığını ve kayıtsızlığını vurguladığını açıklar.	5
c)	Temayı zamanın geçiciliği / ömrün boşa harcanması farkındalığı olarak yazar.	2

a) Örnek cevap: "Zamanı öldürmek", boş vakit geçirmek demektir. Şair son dizede "zaman beni öldürmüş" diyerek deyimi tersine çevirir: O zamanı harcadığını sanırken aslında zaman onun ömrünü tüketmiştir. Bu ironi, şiire acı bir farkındalık katar.

b) Örnek cevap: Saat, kimseye sormayan, kimseyi beklemeyen ve ömrü sessizce sayan biri gibi anlatılır. Böylece zamanın durdurulamaz ve insana karşı kayıtsız olduğu vurgulanır.

c) Örnek cevap: Zamanın geçiciliği ve ömrün boşa harcanmasının geç fark edilmesi.

Sık hatalar: Deyimi gerçek anlamda açıklamak; Kişileştirmeyi yalnızca adlandırıp anlama katkısını açıklamamak

7. TDE4.3 · Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme · zor

15 puan

Madde	Ölçüt	Puan
	İçerik: Şiirdeki sabah görüntülerini (esneyen kaldırımlar, buğulu fırın camı, simitçi, açılan pencereler) paragrafa aktarır.	4
	Düzen: Ayrıntıları seçtiği bakış noktasına göre (yakından uzağa ya da uzaktan yakına) tutarlı biçimde sıralar.	4
	Dil kullanımı: Şiirdeki kişileştirmelerden en az birini kullanır.	2
	İçerik: Son cümlede şiirin ana duygusunu (yeni güne uyanışın verdiği canlılık, umut) hissettirir.	2
	Dil kullanımı: Gereksiz kelime tekrarı yapmaz; yazım ve noktalama kurallarına uyar.	3

Örnek cevap: Pencerenin önündeki kaldırım, gece boyu süren uykusundan esneyerek uyanıyordu. Hemen karşıdaki fırının buğulu camından taze ekmeğin sıcaklığı sızıyordu. Sokağın köşesinden, başında tablasıyla bir simitçi "Taze simit!" diye seslenerek geçti. Biraz ötede apartmanların pencereleri birer birer açılıyor, perdeler sabah rüzgârıyla dalgalanıyordu. Uzakta, kubbelerin ve çatıların üstünde gün ağarıyordu. Bütün şehir, yüzünü sabahın serin suyuyla yıkamış gibi pırıl pırıldı. Yeni bir gün, umutla kapımızı çalıyordu.

Sık hatalar: Bakış noktasını tutarlı izlememek (yakın-uzak-yakın atlaması); Son cümlede ana duyguyu hissettirmemek; "sabaha", "şehir" gibi kelimeleri art arda tekrar etmek